

ΟΙ ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Καταλύτης ανάπτυξης ο κατώτατος μισθός

Η συζήτηση-διαβούλευση για την εισαγωγή κατώτατου μισθού στην Κύπρο από το 2022 άνοιξε και επίσημα, στη βάση μελέτης του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (ΔΓΕ), με το βλέμμα όλων των εμπλεκόμενων να εστιάζει σε δύο παραμέτρους: το ύψος του κατώτατου μισθού και αν θα είναι ένας ο κατώτατος μισθός ή αν θα υπάρξουν διαφοροποιήσεις ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Σε αυτό τον διάλογο οι κοινωνικοί εταίροι (εργοδότες και συντεχνίες) μπαίνουν με επιφυλάξεις. Οι συντεχνίες φοβούνται ισοπέδωση των μισθών στο επίπεδο του κατώτατου μισθού συμπαρασύροντας (και εν τέλει υπονομεύοντας) τις συλλογικές συμβάσεις και οι εργοδότες ανησυχούν ότι θα υπάρξει επιβάρυνση του μισθολογικού κόστους η οποία τελικά θα οδηγήσει σε απολύσεις.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΕΪΤΑΝΙΔΗ**

Ο «Π» προσπαθεί να δώσει απαντήσεις συνομιλώντας με έναν ειδικό και αντλώντας στοιχεία από την εμπειρία της εισαγωγής κατώτατου μισθού σε άλλες χώρες. Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι δεν υπάρχει μια «κρυσφή» συνταγή για αντιγραφή και ότι όπου εισήχθη κατώτατος μισθός η επίδραση στην οικονομία ήταν θετική.

Στα παραδείγματα του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας, για τα οποία έχει υπάρξει και εκτεταμένη ακαδημαϊκή έρευνα, αρχικά υπήρξε ισχυρή επιφύλαξη από εργοδότες και συντεχνίες (με τα ίδια επιχειρήματα που βλέπουμε σήμερα στην Κύπρο), αλλά σήμερα ο κατώτατος μισθός αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των εργασιακών σχέσεων των δύο χωρών.

Στη Γερμανία, όπως θα δούμε στη συνέχεια, ο κατώτατος μισθός αποτέλεσε αφορμή για την ενίσχυση των δυνατοτήτων και της απόδοσης του εργατικού δυναμικού, με αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις για να βγάλουν το επιπλέον κόστος που έφερε ο κατώτατος μισθός επένδυσαν να γίνουν καλύτερες και να αυξήσουν τα έσοδά τους. Την ίδια ώρα, όμως, μικρότερες επιχειρήσεις έκλεισαν.

Η ισορροπία

Το ερώτημα που «καίει» είναι ποιο θα είναι το ύψος του κατώτατου μισθού. Η υπουργός Εργασίας, Ζέτα Αιμιλιανίδου, περιέγραψε την αναζήτηση μιας ισορροπίας.

«Πρέπει να υπάρχουν αξιοπρεπείς μισθοί οι οποίοι να μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των εργαζομένων, αλλά ταυτόχρονα, χωρίς να επηρεάσουμε τις επιχειρήσεις σε έναν βαθμό όπου πλέον θα αυξηθεί η ανεργία. Από το 2019 είχαμε προβεί στις αναγκαίες μελέτες για να υιοθετήσουμε με ορθολογιστικό τρόπο εθνικό κατώτατο μισθό», ανέφερε.

Ένα σενάριο το οποίο βρίσκεται στο τραπέζι προβλέπει ο κατώτατος μισθός να οριστεί στο 60% του διάμεσου μισθού στην Κύπρο. Ο διάμεσος το 2020 ήταν 1.573 ευρώ, άρα ο κατώτατος μισθός προσδιορίζεται στα 943,80 ευρώ.

Σήμερα στην Κύπρο τα 2/3 των χαμηλά αμειβομένων εργαζομένων

Ο Μάνος Ματσαγγάνης επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής & Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΛΙΑΜΕΠ σχολιάζει στον «Π» ότι ο κατώτατος μισθός ωθεί τους πάντες να προσπαθούν περισσότερο και τελικά οδηγεί σε μεγαλύτερη κερδοφορία και σε υγιείς επιχειρήσεις.

Η εμπειρία από Ηνωμένο Βασίλειο και Γερμανία προκρίνει το μοντέλο της σταδιακής εισαγωγής με τον κατώτατο να ξεκινά από χαμηλά και σταδιακά να αυξάνεται

αμείβεται με ποσό χαμηλότερο από το 60% του διάμεσου μισθού. Στα οκτώ επαγγέλματα (πωλητής/πωλήτρια, γραφέας, νοσηλευτικός βοηθός, βοηθός παιδοκόμου, βοηθός βρεφοκόμου, σχολικός βοηθός, σχολικός φροντιστής, φρουρός ασφαλείας, καθαριστής ή καθαρίστρια) για τα οποία ισχύει με διάταγμα κατώτατος μισθός, αυτός ανέρχεται στα €870 ακαθάριστα και μετά από 6μηνη συνεχή περίοδο απασχόλησης στον ίδιο εργοδότη, στα €924 ακαθάριστα.

Ο Μάνος Ματσαγγάνης επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής & Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΛΙΑΜΕΠ και καθηγητής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου, ο οποίος έχει ασχοληθεί ερευνητικά με τον κατώτατο μισθό (μάλιστα τον Σεπτέμβριο του 2019 είχε έρθει και στην Κύπρο για να μετάσχει σε μια συζήτηση που οργάνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον κατώτατο μισθό στη χώρα) μιλώντας στον «Π» τάσσεται υπέρ μια πιο συντηρητικής προσέγγισης και η εισαγωγή του κατώτατου μισθού να ξεκινήσει από χαμηλότερα επίπεδα και σταδιακά να ανεβαίνει.

«Κάθε οικονομία είναι διαφορετική», τονίζει ο κ. Ματσαγγάνης και συστήνει προσοχή. «Ένας υπερβολικά υψηλά κατώτατος μισθός θα είχε αρνητικές επιδράσεις στην απασχόληση. Δεν υπάρχουν συνταγές. Δεν είναι επιστήμη, είναι τέχνη ο καθορισμός του κατώτατου μισθού», αναφέρει και συστήνει ως βέλτιστη πρακτική, τη σταδιακή εισαγωγή. Δηλαδή εισάγεται αρχικά ένας χαμηλός κατώ-

τατος μισθός που δεν τρομάζει τις επιχειρήσεις και δεν ευχαριστεί τους εργαζομένους. Στη συνέχεια αξιολογούνται τα περιθώρια αντοχής της οικονομίας και σταδιακά ο κατώτατος αυξάνεται. Αυτό έγινε στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Γερμανία.

Επίσης τάσσεται υπέρ ενός γενικού εθνικού κατώτατου μισθού που θα θέτει ένα κάτω όριο και στη λειτουργία της αγοράς εργασίας και στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Δηλαδή δεν θα αποτελεί εμπόδιο για να συμφωνούνται κλαδικά υψηλότερες απολαβές. Σε ό,τι αφορά τις ανησυχίες των συνδικάτων ότι ο κατώτατος μισθός θα υπονομεύσει τη διαδικασία των συλλογικών διαπραγματεύσεων, σχολιάζει ότι αυτό δεν έχει συμβεί σε όσες χώρες έχει εισαχθεί σχετική ρύθμιση.

«Το αντίθετο συμβαίνει. Τα συνδικάτα που σήμερα αντλούν μέλη από τις πιο ευνοημένες κατηγορίες εργαζομένων, θα δουν ότι με τον κατώτατο μισθό θα κερδίσουν γιατί θα διεισδύσουν σε κατηγορίες εργαζομένων στις οποίες δεν είχαν μεγάλη επιρροή. Η εμπειρία δείχνει ότι τα συνδικάτα κερδίζουν επιρροή και μέλη με τον κατώτατο μισθό να αποτελεί κίνητρο για τη σύναψη συλλογικών συμβάσεων.

Μηχανισμός εκσυγχρονισμού

Ο κ. Ματσαγγάνης εξηγεί στον «Π» ότι η εισαγωγή του κατώτατου μισθού μπορεί να οδηγήσει σε μια διαδικασία εξυγίανσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

«Το να βασίζεσαι στους πολύ χαμηλούς μισθούς μπορεί να αρέσει στους επιχειρηματίες που τους καταβάλλουν, αλλά αυτό σημαίνει ότι η επιχείρησή τους είναι χαμηλής προστιθέμενης αξίας. Συνεπώς η εισαγωγή κατώτατου μισθού δεν βάζει μόνο όρια στην εκμετάλλευση του εργαζομένου από τον εργοδότη, αλλά βάζει και τον πήχη ψηλότερα στις επιχειρήσεις ώστε να τις ωθήσει να ενδυναμώσουν τις προσπάθειές τους για να αναδιοργανώσουν την παραγωγή τους και να επενδύσουν στην παραγωγικότητα. Η οικονομία που ακμάζει είναι μια οικονομία υψηλής προστιθέμενης αξίας. Δεν βλέπω τον κατώτατο μισθό ως ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος, με τις επιχειρήσεις να χάνουν και τους εργαζομένους με κερδίζοντας, αλλά τον βλέπω ως κομμάτι μιας ρύθμισης που ωθεί τους πάντες να προσπαθούν περισσότερο και τελικά

οδηγεί σε μεγαλύτερη κερδοφορία και σε υγιείς επιχειρήσεις».

Η εμπειρία της Γερμανίας

Τον Ιανουάριο του 2015 η Γερμανία θέσπισε ενιαίο κατώτατο μισθό 8,50 ευρώ (την ώρα). Πολλοί οικονομολόγοι και μέσα ενημέρωσης προέβλεψαν ότι αυτό θα είχε ολέθριες συνέπειες για τη γερμανική οικονομία και θα οδηγούσε σε σημαντικές απώλειες θέσεων εργασίας.

Η πρόσφατη μελέτη του Christian Dustmann (University College London) και των συνεργατών του (δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2021 γεγονός που την καθιστά εξαιρετικά επίκαιρη) δείχνει ότι, στην πραγματικότητα, η εισαγωγή του κατώτατου μισθού αύξησε τις αμοιβές των χαμηλόμισθων εργαζομένων χωρίς να μειώσει τις προοπτικές απασχόλησής τους. Η απασχόληση στη Γερμανία ενισχύθηκε.

Προκάλεσε επίσης μια ανακατανομή του προσωπικού προς πιο παραγωγικές επιχειρήσεις. Οι ίδιες οι επιχειρήσεις προχώρησαν σε επενδύσεις και σε κάποιες περιπτώσεις υπήρξαν επεκτάσεις ή συγχωνεύσεις προκειμένου να αξιοποιηθούν οι οικονομίες κλίμακας και δεν παρατηρήθηκαν απολύσεις.

Συνολικά, ο κατώτατος μισθός συνέβαλε στη μείωση των μισθολογικών ανισοτήτων, βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην οικονομία.

Σύμφωνα με την ίδια μελέτη σε ατομικό επίπεδο, μετά την καθιέρωση του κατώτατου μισθού, οι χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι -αλλά όχι οι υψηλόμισθοι εργαζόμενοι- είναι πιο πιθανό να αναβαθμιστούν σε επιχειρήσεις που πληρώνουν υψηλότερους μισθούς κατά μέσο όρο, που προσφέρουν περισσότερες σχέσεις πλήρους απασχόλησης και πιο σταθερές σχέσεις εργασίας.

Τα ευρήματα της μελέτης δείχνουν ότι οι ανησυχίες πολλών οικονομολόγων ότι η εισαγωγή του κατώτατου μισθού στη Γερμανία το 2015 θα προκαλούσε σημαντικές απώλειες θέσεων εργασίας ήταν αβάσιμες. Αντίθετα, η εισαγωγή του κατώτατου μισθού αύξησε τους μισθούς των χαμηλόμισθων εργαζομένων, δεν μείωσε την απασχόληση και προκάλεσε ανακατανομή προς πιο παραγωγικές εγκαταστάσεις. Ως εκ τούτου, ο

κατώτατος μισθός συνέβαλε στη μείωση της μισθολογικής ανισότητας, μεταξύ των εργαζομένων. Τα αποτελέσματα αυτά, σημειώνουν οι ερευνητές, δεν σημαίνουν ότι καμία επιχείρηση ή εργαζόμενος δεν έχασε από την εισαγωγή του κατώτατου μισθού. Ο κατώτατος μισθός ώθησε ορισμένες μικρές επιχειρήσεις με λιγότερους από τρεις υπαλλήλους να εγκαταλείψουν την αγορά, σηματοδοτώντας μια στροφή των εργαζομένων προς τις επιχειρήσεις που καταβάλλουν υψηλότερες αμοιβές.

Επιπλέον, η ανακατανομή των χαμηλόμισθων εργαζομένων σε υψηλότερα αμειβόμενες επιχειρήσεις μπορεί να άφησε ορισμένους εργαζομένους σε χειρότερη θέση παρά το γεγονός ότι κέρδιζαν υψηλότερο μισθό.

«Παρόλο που μπορεί να υπήρχαν κάποιοι χαμένοι από την πολιτική του κατώτατου μισθού, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η συνολική ευημερία των χαμηλόμισθων εργαζομένων πιθανότατα αυξήθηκε ως απάντηση στην εισαγωγή του κατώτατου μισθού», τονίζεται στη μελέτη.

Το Ηνωμένο Βασίλειο

Ο κ. Ματσαγγάνης σε ερευνητική του εργασία (History and politics of the minimum wage), μεταξύ άλλων περιγράφει και το παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου.

Η νίκη των Εργατικών του Τόνι Μπλερ το 1997 άνοιξε τον δρόμο για την εισαγωγή κατώτατου μισθού. Το θέμα είχε θεθεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Οι Συντηρητικοί υποστήριζαν ότι ένας εθνικός κατώτατος μισθός (ο οποίος καθοριζόταν στα δύο τρίτα του μέσου εισοδήματος των ανδρών, ο υψηλότερος στον ανεπτυγμένο κόσμο) θα ήταν καταστροφικός για την απασχόληση, οδηγώντας στην απώλεια 750.000 έως 2.000.000 θέσεων εργασίας.

Η σαρωτική νίκη των Εργατικών στις γενικές εκλογές του 1997 άνοιξε τον δρόμο για τον νόμο περί εθνικού κατώτατου μισθού, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 31 Ιουλίου 1998, εφαρμόζοντας έναν εθνικό κατώτατο μισθό από την 1η Απριλίου 1999. Είχε προηγηθεί η στήριξη της Συνομοσπονδίας Βρετανικής Βιομηχανίας (CBI). Μόλις το 1995, η CBI είχε υποστηρίξει ότι «ακόμη και ένας χαμηλός κατώτατος μισθός θα μείωνε τις ευκαιρίες απασχόλησης και θα δημιουργούσε σημαντικά προβλήματα στις μισθολογικές δομές σε ένα ευρύ φάσμα επιχειρήσεων». Το 1997, είχε αλλάξει ρότα υποστηρίζοντας ότι «ο κατάλληλος και εφικτός σκοπός του κατώτατου μισθού είναι να δημιουργήσει ένα 'κατώτατο όριο' στην αγορά εργασίας». Η θέση του CBI είναι ότι ο κατώτατος μισθός αποτελεί το θεμέλιο μιας καλά λειτουργούσας αγοράς εργασίας.

Ο αρχικός κατώτατος μισθός ορίστηκε σε ένα μέτριο επίπεδο των 3,60 λιρών ανά ώρα - περίπου το 40% των μέσων ωριαίων αποδοχών, αντανακλώντας την αίσθηση ότι ήταν καλύτερο να ξεκινήσει κανείς χαμηλά και να αξιολογήσει τα αποτελέσματά του παρά να διακινδυνεύσει να τον ορίσει πολύ ψηλά.

Τον Απρίλιο του 2020, ο Εθνικός Μισθός Διαβίωσης (όπως ονομάζεται ο κατώτατος) ανερχόταν σε 8,72 λίρες Αγγλίας (10,20 ευρώ) την ώρα, που αντιστοιχεί περίπου στο 60% των μέσων αποδοχών.